

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

Зміст

ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ» АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА.....	22
---	----

СЕКЦІЯ 1. ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

<i>Ківалов Сергій Васильович</i> СПІВВІДНОШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВИХ ЗАХОДІВ ІЗ СУМІЖНИМИ КАТЕГОРІЯМИ.....	24
<i>Тодошак Олег Володимирович</i> ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ УНІВЕРСИТЕТУ ЗА ЯКІСТЬ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ НУ «ОЮА»).....	26
<i>Біла-Тіунова Любов Романівна</i> ОКОЕМІ АСПЕКТИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ.....	29
<i>Білоус-Осінь Тетяна Ігорівна</i> ПРАВОВА ПРИРОДА АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ.....	32
<i>Голоядова Тетяна Олексіївна</i> ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОСКАРЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	34
<i>Даниленко-Негара Юлія Сергіївна</i> ЩОДО ПИТАННЯ ЕТИЧНИХ СТАНДАРТІВ ПОВЕДІНКИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	36
<i>Закаленко Олена Василівна</i> ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ЕФЕКТИВНОГО СУДОВОГО ЗАХИСТУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	38
<i>Козачук Діана Анатоліївна</i> МОРАЛЬНІ ЗАОХОЧЕННЯ ЯК МЕТОД СТИМУЛЮВАННЯ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.....	41
<i>Маслова Яна Іванівна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ КОМПЕТЕНЦІЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ	44
<i>Негара Родіон Віталійович</i> ПОСАДОВІ ОСОБИ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА В АНТИКОРУПЦІЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ	46
<i>Неугодніков Андрій Олександрович</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	48
<i>Осадчий Анатолій Юрійович</i> ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ НОРМ, ЯКІ ВСТАНОВЛЮЮТЬ АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ, В СИСТЕМІ ПРАВА	50
<i>Панфілов Олег Євгенович</i> ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ІТ-КОМПАНІЙ.....	52
<i>Сандул Яна Миколаївна</i> НАЧАСНІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ.....	55
<i>Сідор Михайло Іванович</i> БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ	56
<i>Слободянюк Марина Анатоліївна</i> ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ, ЩО НАДАЮТЬСЯ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	59
<i>Стрельников Андрій Вікторович</i> ПРОБЛЕМИ ВІДНЕСЕННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ДО СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	61
<i>Фролова Євгенія Ігорівна</i> ЩОДО СУТНОСТІ ЗАХОДІВ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРИМУСУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	63
<i>Манчул Марія-Діана Дмитрівна</i> НАУКОВІ ПОГЛЯДИ НА ПРАВОВУ ПРИРОДУ ФОНДУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДЛЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ...	66
<i>Назарчук Анастасія Валеріївна</i> ДО ПИТАННЯ СУТНІСНО-ПОНЯТІЙНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ.....	68
НЕОДНОРІДНІСТЬ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ ОЦІНЮВАЧІВ ТА ЕКСПЕРТІВ	70
<i>Новак Анастасія Олександрівна</i> ПРОБЛЕМИ ДОСУДОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОГО СПОРУ	73
<i>Піть Ігор Юрійович</i> ПРОБЛЕМА ОКРЕСЛЕННЯ СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ....	75
<i>Пономаренко Віталій Віталійович</i> НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ ЯК РОЗПОРЯДНИК БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ	78

Неугодніков Андрій Олександрович
Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент, проректор з виховної роботи
та міжнародної співпраці, заслужений юрист України

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Стан здійснення судочинства в умовах повномасштабної збройної агресії демонструє високий рівень адаптивності України та її здатність швидко генерувати й впроваджувати виважені рішення, які допомагають проходити ці важкі часи, зберігаючи фундаментальні демократичні цінності. Забезпечення права людини на судовий захист в умовах воєнного стану, особливо у відносинах з владою, яка цілком природно посилюється, розширює спектр свого втручання у функціонування громадянського суспільства, приватне життя людини, набуває виключного значення.

На сьогоднішній день проблема здійснення адміністративного судочинства може бути умовно поділена на два пласти: перший – реалізація права на судовий захист на територіях, що перебувають в окупації, де ведуться бойові дії, тобто в умовах, коли судочинство неможливе; другий – забезпечення належного функціонування судів на умовно мирних територіях. Саме другий пласт проблеми здійснення адміністративного судочинства є предметом цього дослідження.

Функціонування адміністративних судів на територіях, віддалених від бойові дії, пов'язане з такими проблемами, як: скорочення суддівського корпусу, збільшення кількості справ, тривалі й несистемні перерви робочого часу, додаткові вимоги безпеки, скорочення фінансування тощо. За цих умов виникає необхідність віднаходження додаткових засобів забезпечення доступності правосуддя, його публічності, безпеки, дотримання процесуальних строків, гарантування процесуальних прав учасників. Визначені в Рекомендаціях роботи судів в умовах воєнного стану вимоги виходити з поточної ситуації у відповідному регіоні, керуватися реальною обстановкою при встановленні умов роботи судів [1], обмежені базовими принципами й спеціальними гарантіями діяльності судів у воєнний період, закріпленими Закон України «Про правовий режим воєнного стану» [2]. Так, будь-які зміни в роботі судів мають відбуватися з урахуванням таких ключових вимог: 1) дотримання повноважень, визначених Конституцією та законами України; 2) неможливість зміни предметної юрисдикції; 3) неможливість скорочення судочинства.

Дотримання рамковим вимог відкривають можливості для змін в діяльності адміністративних судів на двох рівнях: організаційному і процесуальному. Такі зміни є виправданими лише за умови їх спрямованості на забезпечення неперервності судової діяльності та збереження принципів справедливості навіть у надзвичайних обставинах воєнного конфлікту.

Організаційні зміни, впроваджуються ухвалювати зборами суддів або головою суду (особою, що виконує його обов'язки) у разі неможливості скликати і провести збори. Ці рішення можуть торкатися, наприклад, питань зміни робочого часу, змін спеціалізації суддів тощо.

Досить спірним рішенням можна вважати тимчасове припинення окремими судами відправлення повісток поштою через нестабільну ситуацію на всій території України. Замість цього, інформацію про дату та час судових засідань можна дізнатись у особистому кабінеті в системі «Електронний суд» або на сайті відповідного суду [3]. Безперечно, у зв'язку з військовими діями багато людей змушені покинути свої домівки, не маючи можливості повідомити суд про зміну місця проживання. Це призводить до ситуацій, коли суд або інші учасники справи надсилають документи на відому поштову адресу, але учасник справи, який тимчасово перебуває в іншій місцевості, не може їх отримати. Система «Електронний суд» пропонує широкі можливості для учасників судових процесів, включаючи подання документів та отримання необхідної інформації онлайн. Водночас, використання цієї системи також пов'язана з вагомими обмеженнями, в першу чергу, технічного характеру.

Також організаційними слід вважати рекомендації щодо пріоритетності використання електронної форми здійснення адміністративного судочинства.

Оптимізація процесуального порядку розгляду і вирішення адміністративних справ можливе лише за умов внесення змін в КАС України [4]. У зв'язку з впровадженням воєнного стану КАС України доповнено низкою положень, які можна представити у вигляді декількох груп.

Перша група пов'язана з особливостями визначення територіальної підсудності судів. Згідно нових положень, Вища рада правосуддя має право змінювати територіальну підсудність судів у разі неможливості здійснення судочинства у зв'язку з запровадженням воєнного або надзвичайного стану, військових дії або інших обставин. Це дозволяє ефективно реагувати на складні ситуації та забезпечує швидке перенесення справ до інших судів для подальшого розгляду.

Друга група стосується процесуального порядку розгляду справ під час воєнного стану. В першу чергу, ці зміни торкаються удосконалення електронного провадження в адміністративних судах. Так, численні зміни пов'язані з функціонуванням електронного кабінету: встановлено обов'язок для деяких учасників процесу зареєструвати свій електронний кабінет; визначено можливість ознайомлення з матеріалами справи через Єдину судову інформаційно-комунікаційну систему або її окрему підсистему, що забезпечує обмін документами; надання копій заяв по суті справи, визначених КАС України процесуальних заяв, учасникам процесу через електронний кабінет; доповнено вимоги до оформлення позовної заяви, апеляційної, касаційної скарги вказівкою про наявність електронного кабінету; можливості залишення позовної заяви без руху у випадку ігнорування вимоги щодо реєстрації електронного кабінету встановленими КАС України особами тощо.

Також слід виокремити зміни, що торкаються уточнення процесуального порядку розгляду і вирішення окремих категорій адміністративних справ, впровадження для них окремої диференційованої процесуальної форми. Мова йде про справи, пов'язані із застосуванням санкцій, заборону політичних партій, а також державного фінансування статутної діяльності політичних партій. Незважаючи на те, що уточнення процесуальної форми зазначених справ не має прямого зв'язку із впровадженням воєнного стану, тим не менш, їх актуалізація в цей період є очевидною.

Можливими перспективами подальшої оптимізації адміністративного судочинства може бути визначення справ, які розглядаються в електронному провадженні (за аналогією зі спрощеним провадженням), принаймні на період дії воєнного стану. Це допоможе покращити роботу судів і забезпечити ефективність судових процесів, забезпечуючи доступність правосуддя та захист прав громадян.

Список використаних джерел

1. Усім судам України! РСУ опублікувала рекомендації щодо роботи судів в умовах воєнного стану. URL: <https://rsu.gov.ua/ua/news/usim-sudam-ukraini-rsu-opublikovala-rekomendacii-sodo-rooti-sudiv-v-umovah-voennogo-stanu>
2. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
3. Давиденко П. О., Уколова В. О., Уколова Є. О. Особливості діяльності судової системи в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 12. С. 84–87. URL: http://lsej.org.ua/12_2022/15.pdf
4. Кодекс адміністративного судочинства : Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

Ключові слова: адміністративне судочинство, воєнний стан, електронне провадження, організація діяльності судів, електронний кабінет.

Keywords: administrative proceedings, martial law, electronic proceedings, organization of court activities, electronic cabinet.